

Ημερομηνία 12.12.63

Επισημόγραφον Βιομηχανίας
Παύλ. Γ. Λιγού

Κύριε Πρόεδρε,
Κυρίες και Κύριοι,

προς τους Υπαρχόντους των
Εμπορικών και Βιομηχανικών Επιμελητηρίων
της Ελλάδας, των Κοσμοπολιτικών Οργανώσεων
και των παραρτημάτων τούτων
μοιρέσει εν τη Αθήναις τῆς Ε.Β.Ε.Α τῆς
22.8.1963

Ἐίμαι εὐγνώμων εἰς τὸ Προεδρεῖον τοῦ Ἐμπορικοῦ καὶ
Βιομηχανικοῦ Ἐπιμελητηρίου Ἀθηνῶν, διότι μοῦ ἔδωσε τὴν
εὐκαιρίαν αὐτῆς τῆς συγκεντρώσεως, ἡ ὁποία μὲ φέρει ἐνώ-
πιον τῶν ἀντιπροσώπων τῶν παραγωγικῶν τάξεων τῆς Χώρας.

Μία δημοκρατικὴ Κυβέρνησις δέν δύναται νά κυβερνᾷ
ἐν ἀπομονώσει. Ἔίναι ἀρνησις τῆς ἐννοίας τῆς δημοκρατίας
τὸ διοικεῖν ἄνευ ἐπαφῆς καὶ συνεργασίας. Ὁ Ὑπουργός ἐπο-
μένως τῆς Βιομηχανίας, τῆς Κυβερνήσεως τῆς Ἐνώσεως Κέντρον,
προσερχόμενος ἐνώπιόν σας δέν ἐπιτελεῖ πρᾶξιν ἀβροφροσύνης,
ἐπιτελεῖ καθῆκον ἐπιτακτικόν, καθῆκον συνεπειᾶς πολιτικῆς,
καθῆκον συνεπειᾶς συνειδήσεως.

Ἐρχομαι ἐδῶ ^ἡ νά ἐπικοινωνήσω μαζί σας, διὰ νά σᾶς ἐκ-
θέσω τὰς ἀπόψεις τῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ ὤρισμένων βασικῶν θε-
μάτων τῆς Χώρας, ἢ μᾶλλον ἐπὶ τοῦ βασικωτέρου θέματος, ἐπὶ
τοῦ θέματος -διὰ τί νά μὴ εἴπωμεν τὴν μεγάλην λέξιν;- ζωῆς
ἢ θανάτου τοῦ Ἔθνους. Ἡμεῖς θά σᾶς ἐκθέσωμεν τὰς ἀπόψεις
μας, θά ἀκούσωμεν τὰς ἀπόψεις σας καὶ κατόπιν συζητήσεων,
συσκέψεων καὶ ὄλων τῶν ἄλλων μεθόδων τῆς συνεργασίας, θά
χαράξωμεν ὀριστικῶς τὸ τακτικόν μας σχέδιον, διὰ νά μωρέσῃ
ἡ σκέψις νά γίνῃ πρᾶξις καὶ οἱ πόθοι νά γίνουσι πραγματικότης,
νά ὑπερβληθοῦν αἱ δυσκολίαι καὶ νά δυνηθῇ ὁ τόπος νά εἰσέλθῃ
εἰς μίαν ὁδόν πραγματικῆς ἀναδημιουργίας.

Κύριοι,

τὸ εἶπα καὶ ἄλλοτε, θά τὸ ἐπαναλάβω καὶ σήμερον -καὶ
παρακαλῶ νά μὴ παρεξηγηθῶ ὡς ἐπαναλαμβάνων ἑαυτὸν διότι
εἶναι ἀνάγκη: Τῆσπερ ἡ μοῦτρα νά ἀνήκωμεν εἰς μίαν γενεάν,
τῆς ὁποίας τὸ πέρασμα θά ἐπηρεάσῃ ἀμελιόκτως τὴν ἐξέλιξιν
τῶν Ἑλλήνων, ὡς Ἔθνους. Μέσα εἰς αὐτά τὰ κοσμογονικά

φαινόμενα της Ένώσεως τῶν λαῶν καὶ ἰδίως εἰς αὐτὴν τὴν προσπάθειαν τῆς δημιουργίας τῆς νέας Εὐρώπης, ἡ Ἑλλάς ἀποτελεῖ ἀπὸ ἀπόψεως ἐθνικῆς, μίαν ἀσήμαντον μειοψηφίαν. Ἐάν ἐγκαίρως δὲν λάβῃ τὰ μέτρα τῆς διὰ τὴν διασφάλισιν τῆν προσωπικότητά της, πρόκειται νὰ ἐξαφανισθῇ καὶ νὰ μεταβληθῇ εἴτε εἰς κράτος λεβαντίνων ἢ εἰς ἐξαγωγή αὐτῶν ἢ εἰς κάποιον ἀσήμαντον παράγοντα, εἰσπράττοντα τὸν οἶκτον ἢ τὴν ἐλεημοσύνην.

Ἐάν δὲν ἀποκτήσωμεν οἰκονομικὴν αὐτοδυναμίαν ἐντὸς ὀλίγων σχετικῶς ἐτῶν, θὰ εἶναι τόση ἡ ἐξέλιξις τῶν ἄλλων ἐθνῶν τῆς Εὐρώπης, ὥστε ἴσως νὰ μείνωμεν ἀνάμνησις καὶ ἀνάμνησις πολὺ θλιβερά. Καὶ θὰ θεωρηθῇ ἡ γενεά μας ὅτι ἦτο ἐντελῶς ἀναξία ὄλων αὐτῶν πού προηγήθησαν, αἱ ὁποῖαι συνθεδόνται μὲ σελίδας μεγαλείου καὶ θαυμαστῶν πραγματοποιήσεων διὰ τὰς ὁποίας σεμνύεται ὀλόκληρος ἡ ἀνθρωπότης. Ἡ Ἑλλάς πρέπει νὰ ἀποκτήσῃ μίσα εἰς τὴν Εὐρώπην αὐτοδυναμίαν οἰκονομικὴν. Αὐτὸ εἶναι τὸ πρόβλημά μας.

Αὐτὴν τὴν στιγμήν ἡ Ἑλλάς ἀντιμετωπίζει ἓνα τρομακτικὸν πρόβλημα: ^ἡ ~~ἡ~~ ἐλλείψις δυνατοτήτων ἀπασχολήσεως τοῦ πληθυσμοῦ της, ^ἡ ~~ἡ~~ ἐκδηλοῦται πρὸς δύο κατευθύνσεις: ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς μίαν αἱμορραγίαν πληθυσμιακὴν διὰ τῆς μετανεστεύσεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὴν δημιουργίαν μαζῶν δυσαρεστημένων ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ των μεταβάλλονται εἰς ἐχθροὺς τοῦ καθεστώτος.

Ἐάν αὐτὴν τὴν κατάστασιν τὴν ἀνεχθῶμεν ἀκόμη δύο-τρία χρόνια, βέβαια πρέπει νὰ εἶναι πολὺ φιλέλλην ὁ θεός, διὰ τὴν σώσιν τῆν Ἑλλάδα ἀπὸ δοκιμασίας φοβεράς. Ἄλλ' ἂν ἀνεχθῶμεν τὴν κατάστασιν αὐτὴν ἐπὶ μερικὰ ἀκόμη χρόνια, οἱ ἄλλοι συνεταῖροι μας ἐν τῇ Κοινῇ Ἀγορᾷ θὰ ἔχουν προχωρήσει τόσον πολὺ, ὥστε θὰ πρέπει ἡμεῖς νὰ ἀνακαλύψωμεν ὄχι ἀεριοθούμενα, ἀλλ' ἴσως πυραύλους, δεῖ νὰ μπορέσωμεν νὰ τοὺς φθάσωμεν.

Κύριοι,

4-5 χρόνια Έχομεν. "Η θά τό άντιληφθώμεν η θά κλάψωμεν πικρά. Έχάσαμεν ηδη δύο χρόνια, άφ' ότου συνεδέθημεν έπισήμως μέ τήν Κοινήν Άγοράν. Άλλή έγώ λέγω ότι έχάσαμεν 8 χρόνια, διότι από τό 1954 ητο σαφές ότι η Εύρώπη θά έβαινε πρός μίαν οικονομικήν ολοκληρώσειν. Άλλ' όσοι από τότε έκρούσαμεν τόν κώδωνα του κινδύνου, έθεωρούμεθα όνειροπόλοι, ως έκτός πραγματικότητας. Διότι άρέσει εις ημās τούς Έλληνας ν' άφήνωμε νά περνά ο χρόνος μέ τά πείσματα μάς, μέ τήν όξύτητα τής πολιτικής, μέ τά μικροσυμφέροντά μάς ~~όσα~~ νά Έρχονται τά μεγάλα γεγονότα ~~και~~ νά μάς κατακλύβουν. Άλλ' εύτυχώς Έχομεν, ως λαός, τό θάρρος, όταν τά γεγονότα πραγματικώς είναι κοσμοϊστορικά, νά υψώνωμεν τό άνάστημά μάς και νά έπιβαλλόμεθα, όχι μόνον εις περιπτώσεις κινδύνων έξωτερικών, αλλά και εις περιπτώσεις έλληνικής φύσεως μεγάλων έθνικών δοκιμασιών. Διότι η Έλλάς δέν έμεγαλούργησεν μόνον εις τούς Βαλκανικούς πολέμους, δέν έμεγαλούργησεν εις τήν Μ. Άσία, δέν έμεγαλούργησεν εις τήν Άλβανίαν, έμεγαλούργησεν έπίσης όταν εύρέθη άντιμέτωπος του προβλήματος τής άποκαταστάσεως 1,5 εκατομ. προσφύγων, ως και όταν ηρχιζεν τήν προσπάθειαν τών μεγάλων παραγωγικών Έργων εις τήν Μακεδονίαν και έδημιουργήθη η σύγχρονος Έλλάς.

Είναι άνάγκη νά κάνωμεν τό μεγάλο πήδημα. Είναι άνάγκη νά γίνει τό θαύμα, τό θαύμα τό Έλληνικόν. Άλλωστε ζηλεύω, ως Έλλην. Μετά τόν πόλεμον ηκούσαμεν διά τό Γερμανικόν θαύμα, ηκούσαμεν κατόπιν διά τό Γαλλικόν θαύμα, ηκούσαμεν διά τό Αυστριακόν θαύμα, διά τό Ιταλικόν θαύμα.

Καιρός είναι ν' ακούσωμεν και ημεΐς και οι συνευρωπαϊοί μάς διά τό Έλληνικόν θαύμα. Διότι εάν δέν συντελεσθῆ τό έλληνικόν θαύμα ημεΐς μέν θά εξαφανισθώμεν, η Εύρώπη δέ - και πρέπει νά τό άντιληφθοϋν οι συνετατροί μάς- θά Έχρ τραυματισθῆ επικινδύνως.

Τό θέλομεν η δέν τό θέλομεν, Έχομεν μίαν στρατηγικήν

θέσιν εἰς τὴν Εὐρώπην, τὴν ὁποῖαν εἴαν δέν κρατήσωμεν ὡς πρέ-
πει καὶ ἡμεῖς θά ζημιωθῶμεν, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐν τῇ Ἑνωμένῃ
Εὐρώπῃ συνεταιῖροι μας δέν θά μπορέσουν νά προχωρήσουν ὅπως
θά ἤθελον. θά εἶναι πληγὴ ἡ Ἑλλάς καὶ διὰ τὴν Εὐρώπην.

Κύριοι,

Τὸ πρόβλημα τῆς ἀπασχολήσεως δέν λύεται μέ κανένα
ἄλλον τρόπον. Μία λέξις ὑπάρχει ὡς ἀπάντησις: Ἡ ἐ κ β ι ο
μ η χ ἄ ν ι σ ι ς .

Ἄλλα τὰ ἄλλα εἶναι δευτερεύοντα, ἐπιβοηθητικά, δέν
εἶναι ἐπαρκῆ. Καὶ ὁ τουρισμός ἀκόμη καὶ ἡ ἐφοπλιστικὴ ἐπί-
δοσις ἀπὸ ἀπόψεως ἀπασχολήσεως εἶναι δευτερεύοντα, ἡ λύσις
εἶναι ἡ ἐκβιομηχάνισις. Καὶ προκαλῶ τόνονοδότη, ὁ ὁποῖος
θά εὗρεσκε μίαν ἄλλην λύσιν νά μᾶς τὴν ὑποδείξῃ. θά εἶναι
ἕξις τῆς ἐθνικῆς εὐγνυμοσύνης. Δέν ὑπάρχει ἄλλη λύσις ἀπὸ
τὴν ἐκβιομηχάνισιν εἰς τὴν ἐποχὴν μας διὰ τὴν Ἑλλάδα.

Διὰ νά συντελεσθῇ ὅμως τὸ θαῦμα, αὐτὸ τὸ θαῦμα ποῦ
εἶναι ἀναγκαῖον, χρειάζεται οἱ Ἕλληνες ν' ἀπαλλαγῶμεν ἀπὸ
ἓνα αἰσθημα κατωτερότητος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ὑποφέρομεν. Ἡ βιο-
μηχανία μᾶς ζαλίζει, μᾶς τρομάζει. Νομίζομεν ὅτι εἶναι κατὰ
πέραν ἀπὸ τὰς ἱκανότητάς μας. Ἡμεῖς οἱ ὁποῖοι ἐκυριαρχή-
σαμεν εἰς τὸν ἐφοπλιστικὸν κόσμον, ἐκυριαρχήσαμεν δηλαδὴ
εἰς τοὺς οἰκονομικοὺς ὁρίζοντας, ὅπου πνέουν αἱ μεγαλύτεραι
θύελλαι, φοβούμεθα τοὺς βοριάδες τῆς βιομηχανικῆς ζωῆς, τῆς
ζωῆς δηλαδὴ ἡ ὁποία πρέπει νά εἶναι διεθνῆς, διότι δέν μπο-
ρεῖ νά ὑπάρξῃ βιομηχανία ἡ ὁποία θά περιορισθῇ εἰς ἐθνικὰ
πλαίσια. Βιομηχανία σημαίνει διεθνῆς οἰκονομία.

Πιστεύω ὅτι γρήγορα ὡς ἔθνος, ὡς λαὸς θά ὑπερνικήσω-
μεν καὶ αὐτότὸ ἐκ τοῦ κακοῦ παρελθόντος δημιουργηθέν αἰσθημα
κατωτερότητος. θά μεγαλοργήσωμεν καὶ εἰς τὴν βιομηχανίαν,
ὅπως μεγαλοργήσαμεν εἰς ὄλους τοὺς τομετεῖς εἰς τοὺς ὁποίους

οἱ Ἕλληνες ἐπεδόθησαν μέ πιστιν.

Ἐφ' ὅσον ὁμιλοῦμεν, Κύριοι, περί βιομηχανίας, νομίζω ὅτι χωρίς πολλάς θεωρίας μπορεῖ νά συνεννοηθῶμεν. Βιομηχανία εἶναι κόστος. Οὐδεμία ἄλλη δικαιολογία ὑπάρχει διὰ τὴν βιομηχανίαν ὡς ἐπιχείρησιν, ἐκτός ἀπὸ τὸ κόστος. Ἡ θά παράγῃς φθηνά ἢ εἶσαι ἄγχος, εἶσαι βάρος τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου. Τὸ κόστος εἶναι τὸ κριτήριον, τὸ κέρδος εἶναι ἡ ἐπιβράβευσις, ἡ ζημία ἡ κύρωσις.

Καὶ ἂν συμφωνήσωμεν εἰς αὐτό, τότε δυνάμεθα νά συμφωνήσωμεν ἀμέσως εἰς τοὺς ῥόλους ὑμῶν καὶ ἡμῶν, ὑμῶν δηλαδή τῶν παραγωγῶν καὶ ἡμῶν τοῦ Κράτους, διότι εἶναι σαφεῖς οἱ ῥόλοι εἰς αὐτὴν τὴν μεγάλην ὑπόθεσιν τοῦ κόστους, τί θά κάμῃ τὸ Κράτος καὶ τί θά κάμῃ ὁ ἐπιχειρηματίας.

Τὸ κόστος, ὅπως γνωρίζετε, μπορεῖ νά τὸ διακρίνωμεν εἰς δύο κατηγορίας: Εἰς τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα πού δέν ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὸν ἐπιχειρηματίαν. Εἶναι τὸ κοινωνικὸν κόστος, ὅπως λέγεται ἄλλως, ἔγωγὸ τὸ λέγω ἐξωεπιχειρησιακόν. Καὶ ὑπάρχουν καὶ στοιχεῖα κόστους πού ἐξαρτῶνται ἀποκλειστικῶς ἀπὸ τὸν ἐπιχειρηματίαν, - τὸ ἐσωεπιχειρησιακόν κόστος.

Ἄς ~~κα~~ καθαρῶς καθαρῶς καθαρίσωμεν τοὺς ῥόλους μας: Δι' ἐμέ τὸ Κράτος, δουλειά μου εἶναι νά ρίψω τὸ ἐξωεπιχειρησιακόν κόστος, δι' ὑμᾶς ἐπομένως τοὺς βιομηχάνους, δουλειά σας εἶναι νά ρίψετε τὸ ἐσωεπιχειρησιακόν κόστος. Ἐάν ζητᾶτε ἀπλῶς μείωσιν τοῦ ἐξωεπιχειρησιακοῦ κόστους καὶ εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις σας δέν φροντίζετε νά ρίψετε τὸ κόστος πού ἐξαρτᾶται ἀπὸ σᾶς, δέν εἰστε βιομήχανοι, δέν εἰστε παραγωγικαὶ τάξεις, εἰσθε μεταφορεῖς εἰσοδήματος, βάρος τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας.

Ἐπομένως, ἐπειδὴ συνεννοήθημεν, εἶμαι βέβαιος ὅτι ὁ ἐπιχειρηματικὸς κόσμος δέν θά διατυπῶν αἰτήματα πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, ἐάν ὁ ἴδιος δέν καταβάλλῃ τὴν προσπάθειαν, ἢ ὅποια χρειάζεται, διὰ νά κάμῃ τὴν ἐπιχείρησίν του ἀξίαν νά λέγεται ἐπιχείρησις. Ὁργάνωσις παραγωγικότητος, γάρμκετιγν, εἶναι μερικὰ στοιχεῖα, τὰ ὅποια χρειάζονται εἰς μίαν σύγχρο-

νον βιομηχανίαν, διὰ νά εἶναι ἀξία τοῦ ὀνόματός της.

Ἄλλὰ δέν θά ἐπεκταθῶ εἰς τόν ρόλον σας. Τόν γνωρίζετε. Καί εἶμαι βέβαιος ὅτι, ὅταν πᾶτε νά κάνετε τήν προσευχήν σας, θά ἐξετάσετε τήν συνείδησίν σας, τόν ἑαυτὸν σας καί θά ἀποκομίσετε θάρρος καί κριτικήν νά κάνετε, ἀλλά καί ἀποφάσεις δημιουργικὰς θά λάβετε.

Πρέπει ἀντιθέτως αὐτήν τήν στιγμήν νά σᾶς ὁμιλήσω διὰ τόν ρόλον τοῦ Κράτους, ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἐπιχειρησιακόν κόστος, ἐκεῖ πού ὅσο καλοί ἐπιχειρηματίαι καί ἂν εἴσθε, δέν μπορεῖτε νά ἐπηρεάσητε τὰ πράγματα. Ἐκεῖ ἀκριβῶς χρειάζεται ἡ παρέμβασις τοῦ Κράτους.

Ἄλλὰ πρέπει νά προσθέσω καί τοῦτο, ὅτι καί εἰς τόν ρόλον σας, εἰς τήν σύμπτυξιν τοῦ ἐπιχειρησιακοῦ κόστους, βεβαίως πρέπει νά ἔχετε τήν συμπαράστασιν καί τήν καθοδήγησιν τοῦ Κράτους. Εἶναι πρωτεύων ὁ ρόλος σας ἐκεῖ, ἀλλά καί τό Κράτος δέν πρέπει νά ἀπουσιάζῃ.

Ποῦται εἶναι αἱ ὑποχρεώσεις τοῦ κράτους, πού θέλει νά κάνει ἐκβιομηχανίωσιν, πού ξέρει τί θέλει, πού ὅν κάνει βυζαντινολογίαν, πού δέν κάνει δημοκρασίαν, πού δέν ἐξαπατᾷ καί τόν ἑαυτὸν του καί τόν λαόν; θά τό ἐκθέσω εἰς μερικὰς ἀδράς γραμμὰς.

Ἐν πρώτοις, ἀφοῦ ἐχωρῖσθησαν οἱ ρόλοι καί ἀφοῦ εἴπαμεν ὅτι τό ἔργον τῆς βιομηχανικῆς ἐπιχειρήσεως ἀνήκει κυρίως εἰς τήν ἰδιωτικήν πρωτοβουλίαν, τὰ πράγματα ἀποβαίνουν καθαρὰ: Τό Κράτος ὀφείλει νά καταργήσῃ πᾶσαν ἐκδήλωσιν γραφειοκρατίας καί παρεμβατισμοῦ, ἢ ὅποῦς ἐμποδίζει τήν δημιουργικήν ἐκδήλωσιν τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας. Ἐάν δέν τό κατορθώσῃ αὐτό, ἔς μὴ ὁμιλήσῃ διὰ βιομηχανικήν πολιτικήν.

Ἄλλὰ προσέξατε, εἶναι μεγάλος λόγος νά καταργήσωμεν τήν γραφειοκρατίαν καί τόν παρεμβατισμόν. Ξέρετε τί λέμε; θά πᾶμε εἰς συνθήκας ἐλευθέρου ἀνταγωνισμοῦ, ἐκεῖ πού ὁ καθένας σας θά ἐπιβιώσῃ, διότι εἶναι ὁ ἰκανώτερος. Καί ἐπειδή ὁμιλοῦμεν περὶ γραφειοκρατίας καί παρεμβατισμοῦ καί μοῦ ἀρέ-

σει νά εἶμαι εὐλικρινής πρός πάντας, διότι ἔτσι πρέπει νά εἰμε-
θα ὅλοι, ποῖος εἶναι ὁ ἠμιουργός τοῦ παρεμβατισμοῦ καί τῆς
γραφειοκρατίας; Ποῖος; Κύριοι, λυποῦμαι νά τό εἶπω: εἶσθε
σεῖς, αἱ παραγωγικά τάξεις, ὄχι τόσοσ ὡς τάξεις, ἀλλά ^{ἀπὸ} ~~ἀπὸ~~ ^{ποῦ} ~~ποῦ~~
ὡς ἄτομα. Διότι ὁ κύριος τάδε εἶχε τόν τάδε Ἰπουργόν φίλον
καί τήν τάδε πλειοψηφίαν φιλικήν, κατόρθωσε νά ἐπιτύχη μίαν
διαταξούλα, ^ἢ ~~ἢ~~ κάποιον νόμον, ἡ ὁποία διαταξούλα ἐν τούτοις
ἀπετέλει βρόγχον εἰς τόν λαιμόν ὄλων τῶν Ἑλλων.

Ἰπάρχει ἄλλη ἐξήγησις τοῦ παρεμβατισμοῦ, Ἰπάρχει ἄλλη
ἐξήγησις τῆς γραφειοκρατίας; Μῆ ἀναθεματίζετε τό Κράτος, Σεῖς
δημιουργεῖτε τό Κράτος, Σεῖς, ὁ ἑλληνικός λαός.

Ἰάν λοιπόν συμφωνήσωμεν νά ἀφήσωμεν τήν γραφειοκρατίαν
καί τόν παρεμβατισμόν, τότε τά μισά αἰτήματα, πού ἀκούει ὁ
Ἰπουργός τῆς Βιομηχανίας, φεύγουν ἀπό τήν μέσην καί ἀφίνεται
ἐλευθέρος νά ἀντιμετωπίσῃ τά πράγματα καθαρά, ἐν τῇ οὐσίᾳ των.

Τί πρέπει νά κάνῃ ἡ Κυβέρνησις ὕστερα ἀπ' αὐτό; Πρέπει
νά δημιουργήσῃ τήν βιομηχανικήν ὑποδομήν. Αὐτό εἶναι τό πρῶ-
τιστον καθῆκον τῆς. Νά δημιουργήσῃ τήν ὑποδομήν διὰ τό ξεκί-
νημα. Καί ὅταν λέγῃμεν ὑποδομή τί ἐννοοῦμεν;

Πρῶτον : Νά μάθωμεν τήν φυσικήν πρόξικισιν τῆς χώρας. Σῆ-
μερον οἱ Ἰλληνοί δέν γνωρίζομεν τόν ὄρυκτόν πλοῦτον τῆς χῶ-
ρας, δέν γνωρίζομεν τόν ἐνάλειον πλοῦτον, τήν θάλασσαν, δέν
γνωρίζομεν, κύριοι, τό ἔδαφός μας. Εἴμεθα ἡ μόνη χώρα εἰς τήν
Εὐρώπην πού δέν ἔχει οὔτε ἑδαφολογικόν χάρτην. Καί ἐν τούτοις
προγραμματίζομεν τήν ὄρυσιν βιομηχανικῶν ^ἢ ~~ἢ~~ λιπασμάτων, τά ὁποῖα
πιθανῶς καί εἰς ποσότητα καί σύνθεσιν νά μή εἶναι τὰ ἐνδεδειγ-
μένα :

Ἰφείλει ἐπομένως τό Κράτος διὰ τῆς ὀργανώσεως τῆς ἐρεῦ-
νης εἰς ὅλας ^ἢ ~~ἢ~~ μορφάς νά συντελέσῃ ὥστε ἐντός ἐλαχίστου χρο-
νικοῦ διαστήματος νά μάθωμεν τί εἶναι ἡ Ἰλλάς ἀπό ἀπόψεως φυ-

οικῆς προοίσεως, διότι ἐπὶ τῆ βάσει τῆς φυσικῆς προοίσεως καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου παράγοντος θά θεμελιωθῆ ἡ μορφή τῆς βιομηχανίας τὴν ὁποίαν θέλομεν νά δημιουργήσωμεν. Πρέπει ἐπίσης νά μάθωμεν ποίας βιομηχανικῆς ἀξιοποιήσεως εἶναι ἐπιδεκτικὰ τὰ προϊόντα τῆς, διότι καὶ αὐτὴν τὴν στιγμήν πού ὁμιλοῦμεν διὰ τὰ περισσότερα προϊόντα τοῦ ὀρυκτοῦ πλοῦτου, διὰ τὰ περισσότερα προϊόντα τῆς γεωργίας μας, δέν ~~θελοῦμε~~ ^{χρῆσιμῶς} εἶναι ἐπιδεκτικὰ βιομηχανικῆς ἐπεξεργασίας. Γνωρίζετε, ὅσοι ἀσχολεῖσθε μέ τόν σίδηρον, πόσον διαφορετικὴ θά ἦτο ἡ κατάστασις, εἴαν ἐγνωρίζαμεν διὰ τὰ χρωμιούχα σιδηρομεταλλεύματα, πῶς θά μπορούσαμε νά τὰ ἀξιοποιήσωμεν. Ἀκόμη τώρα μέ τὰ νικελιούχα σιδηρομεταλλεύματα παιδευόμεθα. Ἀλλά μήπως μπορούμε νά χρησιμοποιήσωμεν βιομηχανικῶς τὴν μαστίχην μας; Ἀφ' ὅτου κατηργήθησαν τὰ χαρέμια εἰς τὴν Τουρκίαν, θρήνος καὶ ὄδυρμός ὑπάρχει εἰς τὰ μαστιχοχώρια τῆς Χίου. Καὶ δέν βρέθηκε κανεὶς οὔτε Κράτος, οὔτε ~~παραρτηρική~~ ^{εὐρωπαϊκή} ὀργάνωσις, οὔτε ἰδιώτης ^{ὅς} νά σκανδαλισθῆ ἀπ' αὐτὴν τὴν ἀπαράδεκτον κατάστασιν, ὅταν ὅλος ὁ κόσμος καταναλίσκει τὴν ἀμερικανικὴν τοίγκλαν ! Λοιπόν, τὸ πρῶτον καθήκον εἶναι νά μάθωμεν αὐτὴν τὴν μεγάλην ἄγνωστον, τὴν Ἑλλάδα, ὅπως θά ἔλεγεν ὁ Ἀλέξης Καρέλ.

τὸ δεῦτερον κεφάλαιον τῆς ὑποδομῆς εἶναι ἡ μόρφωσις στελεχῶν διὰ τὴν βιομηχανίαν. Δέν πιστεύω κανεὶς νά νομίσῃ ὅτι ὑπερβάλλω, ὅταν λέγω ὅτι ἐμπαίζομεν ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους ὅταν λέγωμεν ὅτι ἔχομεν τεχνικὴν ἐκπαίδευσιν. Ὑπάρχουν βέβαια λαμπραὶ ἐξαιρέσεις, ἀλλὰ αὐτὰ τὰ παιδιὰ, τὰ δυστυχημένα πού τελειώνουν τὰς ~~Τεχνικὰς~~ ^{Τεχνικὰς} Σχολαί~~ας~~ εἶναι νά τὰ κλαῖς. Νά ὀργανώσωμεν ἐπαγγελματικὴν καὶ τεχνικὴν ἐκπαίδευσιν ἐπομένως. Ἀλλὰ πολὺ περισσότερον πρέπει νά δημιουργήσωμεν στελέχη εἰς τὴν βιομηχανίαν, τοὺς ὑπαξιωματικούς τῆς βιομηχανίας, καὶ αὐτὸ εἶναι ἕνα μεγάλο καθήκον τοῦ Κράτους εἰς τὸ κεφάλαιον τῆς ὑποδομῆς.

τὸ τρίτον μέγαλον κεφάλαιον εἰς τὴν ὑποδομὴν εἶναι ἡ

τυποποιήσεις. Είμεθα τό μόνον Εὐρωπαϊκόν Κράτος, ὅπου ἡ ἔννοια τῆς τυποποιήσεως εἶναι ἄγνωστη καί ἐν τούτοις ἰσχυρίζομεθα ὅτι προσπαθοῦμεν νά ἐπισημάνωμεν τήν ἀνάγκη. Ἡ ἔδρασις, ἐπομέως, ἐνός Ἰνστιτούτου, τοῦ "Ἑλληνικοῦ Ἰνστιτούτου Τυποποιήσεως" ἀποτελεῖ ἕνα ἀπό τά οὐσιαστικά στοιχεῖα τοῦ ἔργου τῆς ὑποδομῆς.

Κεφάλαιον τῆς ὑποδομῆς εἶναι ἐπίσης ἡ σταθερότης τῆς νομοθεσίας. Δέν μπορεῖ νά περιμένωμεν νά γίνῃ ἐπένδουσις εἰς τήν βιομηχανίαν, ὅταν ἀλλάζουσι οἱ νόμοι κάθε τρεῖς μήνας καί ὅταν ἔχωμεν καί ἀναδρομικούς νόμους.

Κεφάλαιον τῆς ὑποδομῆς εἶναι ἡ περιφερειακή ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας. Ἐποχρέωσις τοῦ Κράτους εἶναι νά λάβῃ τά μέτρα γά ὅποια χρειάζονται διὰ τήν πραγματοποίησίν τῆς.

Τμήμα τῆς ὑποδομῆς εἶναι ἐπίσης ἡ δημιουργία τῶν καταλλήλων θεσμῶν, οἱ ὅποιοι θά βοηθήσουσι τήν βιομηχανικήν δραστηριότητα καί μεταξὺ τούτων ^{ἀπαιτεῖται} οἱ φορεῖς τῆς βιομηχανικῆς πίστωσης.

ὅσο ἔχωμεν ὅσοι
Τό σημερινόν καθεστῶς βιομηχανικῆς πίστωσης εἶναι καθεστῶς πού καί μέ τήν μεγαλύτεραν ἐπιείκειαν δέν μπορεῖ νά θεωρηθῇ ὅτι ἐξυπηρετεῖ ἐπαρκῶς τήν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας. Πρέπει βεβαίως νά γίνουσι οἱ ὀργανισμοί πού χρειάζονται διὰ τήν πώθησιν τῶν ἐξαγωγῶν καί πρέπει νά ὑπάρχῃ ἡ ἀσφάλισις τῶν ἐξαγωγῶν, ἔνευ τῆς ἀποίας δέν μπορεῖ κανεὶς νά προχωρήσῃ εἰς αὐτήν τήν μεγάλην περιπέτειαν τῶν διεθνῶν ἀγορῶν.

Ἡ ὑποδομή, τά μέσα, ἡ πραγμάτωσις τῆς ἐκβιομηχανίσεως θά στηριχθῇ βεβαίως πρωτίστως εἰς τήν ἀποταμίευσιν τῆς ἐλληνικῆς, καί πρέπει νά ληφθοῦν ὅλα τά μέτρα, οὕτως ὥστε ὁ ἀποταμιευτής νά συνηθίσῃ νά ἀγοράζῃ ἕνα βιομηχανικόν τίτλον καί ὄχι νά πηγαίνῃ νά φτιάχνῃ αὐτά τά σπῆτια τά πολυτελεῖ, ἢ νά πηγαίνῃ νά μοῦ κἀνῃ τήν κατάθεσιν ὕψους εἰς τήν Τράπεζαν.

Ἄλλά, κύριοι, δέν εἶναι δυνατόν νά περιμένωμεν ἀπό τήν Ἑλληνικήν ἀποταμίευσιν νά προσφέρῃ ὅλα τά κεφάλαια, τά ὅποια χρειάζονται διὰ μίαν τόσο μεγάλην προσπάθειαν. Πρέπει νά ἐπι-

ζητήσωμεν καί τήν συνεργασίαν τῶν ξένων. Δέν εἶναι ἐντροπή νά στραφῶμεν πρός τό ξένον κεφάλαιον. "Ολαί αἱ χῶραι ἀλληλοβοηθοῦνται. Ἄλλά νά γνωρίζωμεν, διατί ζητῶμεν τό ξένον κεφάλαιον νά ἔλθῃ ἐδῶ. Τό θέλομεν ὡς συνεταῖρον, τό θέλομεν διά νά μᾶς βοηθήσῃ. Ἄλλά καί νά ὠφελῆθῃ καί αὐτό." Ὅπως εἶπα καί ἄλλοτε, δέν ζητοῦμεν ἐλεημοσύνην. Ἄλλά δέν τό θέλομεν τό ξένον κεφάλαιον ὡς κατακτητήν. Θά ἔλθῃ ἐδῶ ὑπό τοῦς ἰδίους ὄρους, πού πηγαίνει εἰς ὅλα τά πολιτισμένα κράτη τῆς Εὐρώπης. Ὑπό αὐτάς τάς συνθήκας εἶναι εὐπρόσδεκτον. Θά ζητήσωμεν μέ κάθε τρόπον νά τό προσελκύσωμεν. Ὡς κατακτητήν ὅμως εἶναι ἀδύνατον καί νά τό συζητήσωμεν.

Ἄλλά τό ξένον κεφάλαιον θά τό ζητήσωμεν καί ὡς ἀνάγκην τῆς νέας Εὐρώπης, πού δημιουργεῖται. Δέν μπορεῖ μία Εὐρώπη, κύριοι, νά ἔχῃ τό βάρος της εἰς τόν τόν Ρήνον. Αὐτή ἡ Εὐρώπη εἶναι ἕνα προῖόν ἱστορικῶν γεγονότων, τά ὅποια δέν δικαιολογοῦνται σήμερον. Εἶναι ἀνάγκη διά τήν Εὐρώπην νά ἐνσωχθῇ περιφερειακῶς. Δέν εἶναι δική μας ἀνάγκη μόνον, ὅταν ὑποστηρίζωμεν τήν περιφερειακήν ἀνάπτυξιν. Δέν σᾶς ζητῶ βοήθειαν διά τήν Ἑλλάδα, σᾶς ζητῶ νά κάμετε οἰκονομικήν πολιτικήν διά τήν Εὐρώπην. Τά αἰτήματα τῆς Ἑλλάδος δέν εἶναι αἰτήματα ἐλεημοσύνης καί φιλανθρωπίας. Ἡ Ἑλλάς εἶναι μία πραγματικότητα. Ὑπάρχουν οἰκονομικά ἀναγκαιότητες διά τήν ἐδραίωσιν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς Εὐρώπης. Καθῆκον μας εἶναι, τάς ἀναγκαιότητας τῆς Εὐρώπης νά σᾶς συνδέσωμεν μέ τάς ἰδικάς μας ἀναγκαιότητας διά νά ἐπιτύχωμεν εἰς τήν προσπάθειάν μας, εἰς τήν προσπάθειαν τοῦ ξεκινήματος καί τῆς δημιουργίας τῆς νέας Ἑλλάδος.

Κύριοι, σᾶς ἐσκιαγράφησα -διότι δέν εἶναι δυνατόν νά καταχρᾶσθῶ περισσότερον τοῦ χρόνου σας-, τάς γενικάς γραμμάς τῆς πολιτικῆς τῆς ἐκβιομηχανίσεως, τήν ὁποίαν θά ἀκολουθήσῃ ἡ Κυβέρνησίς μας.

Θά μοῦ πῆτε, βεβαίως, ὅτι διά νά ἀσκήσῃς πολιτικήν πρέπει νά ἔχῃς ὄργανα, καί θά μοῦ πῶν μερικοί, ὅσοι ἀναγιγνώ-

Σ. Αλέξανδρος Α. Κωνσταντίνου
27-1-1922

σκουν έφημερίδας, αϊ όποζαι πρέπει νά κάμουν τόν άντιπολι-
τευόμενον, ποϋ είναι τό 'Υπουργείον τής Βιομηχανίας, κ. 'Υ-
πουργέ τής Βιομηχανίας; Ζεΰς ό ίδιος διεκηρύξατε ότι δέν
υπάρχει, ότι άπλως είναι ένα συμβολαιογραφείον, ότι είναι έν
• άντρον βασανισμού τής ίδιωτικής πρωτοβουλίας. Κύριοι, σκοπός
πού ήλθα εϊς τό 'Υπουργείον αυτό, είναι νά τό δημιουργήσω, καί
έν ή Κυβέρνησις μέ έστειλεν έκεί, μέ έστειλεν άκριβως μέ αύ-
τήν τήν άποστολήν.

Μή νομίζετε ότι μέ τήν προσπάθειαν τοϋ ποδαριού, μέ
τάς έμπνεύσεις τής στιγμής, δυνάμεθα νά διεξαγάγωμεν τήν
μάχην. 'Η μάχη τής έκβιομηχανίσεως θά διεξαχθῆ βάσει στρατη-
γικού καί τακτικού σχεδίου. 'Εάν δέν υπάρχει τακτικόν καί
στρατηγικόν σχέδιον, αϊ προσπάθειά μας θά χαθοϋν, θά χάσω-
μεν τό λεωφορείον, όσον καί έν κοπιάσωμεν.

'Ορισμένοι βιομηχανίαί δέν μποροϋν ν' αναπτυχθοϋν, αύτήν
τήν στιγμήν εϊς τήν 'Ελλάδα, ένψ ἄλλαι πρέπει νά βοηθηθοϋν
διά νά αναπτυχθοϋν. Αυτό θά πῆ πρόγραμμα. Πρόγραμμα σημαί-
νει Ιεράρχησις τῶν προσπαθειῶν κατά τόπον καί χρόνον. 'Η
Κυβέρνησις είναι άποφασισμένη νά ακολουθήσῃ μετά θρησκευτι-
κῆς εύλαβείας όλα τά συμπεράσματα καί τήν πεῖτραν τῶν Κρατῶν,
πού άσκοϋν πράγματι προγραμματισμένην οίκονομικήν πολιτικήν.

Δέν θά σῶς ανάπτυξῃ λεπτομερείας τοϋ προγράμματος. 'Επί
τέλους πρέπει νά υπάρχουν καί μερικά μυστικά, όταν θά έμφα-
νισθῶμεν εϊς τήν Βουλήν τῶν 'Ελλήνων, δια νά ζητήσωμεν τήν
ψηφον τῆς έμπιστοσύνης της.

'Αλλά θά τελειώσω μέ τό εξῆς: 'Απασχόλησις είναι τό
πρόβλημά μου. 'Η έκβιομηχάνισις ή λύσις του. Διά νά κάμω
βιομηχανικήν πολιτικήν πρέπει νά δημιουργήσω τήν ύποδομήν,
διά νά μπορέσουν αϊ βιομηχανίαί αϋριοι νά αναπτυχθοϋν καί νά
πάρουν αύτούς πού δέν έχουν άπασχόλησιν. 'Αλλά έν περιμένω
ἔτσι θά μοϋ ἔχῃ φύγει ό πληθυσμός, η όσοι μέινουν, θά είναι
τόσον έχθροί τοϋ καθεστώτος, πού δέν θά δυνάμεθα ὄχι τήν
συνεργασίαν των, άλλ' οϋτε καί τήν άνοχήν των νά αναμένωμεν.

Πρέπει λοιπόν να κάμω ένα πρόγραμμα κατεπειγούσης μορφής—
ορίων εργασιών

Έπ'αυτοῦ, νομίζω, ὅτι τὰ πράγματα εἶναι ξεκαθαρισμένα:

Ἀπασχόλησις. Νά μή φύγῃ ὁ πληθυσμός. Νά μή δηλητηριασθῇ ὁ πληθυσμός. Δύο εἶναι οἱ τομεῖς εἰς τοὺς ὁποίους θά στραφῶ, διότι αὐτοὶ εἶναι οἱ ^{βασικὸν} μόνοι * ἐπιποικιτικοὶ ἀμέσου ἀποδόσεως. Ὁ ἕνας εἶναι ὁ τομεὺς τῶν γεωργικῶν βιομηχανιῶν, διότι, ἐάν ἡ διακίνησις, ἡ συντήρησις, ἡ ἐπεξεργασία τῶν γεωργικῶν προϊόντων καὶ ἡ παραγωγή λιπασμάτων ἀναπτυχθοῦν—καὶ δύνανται ν'ἀναπτυχθοῦν τάχιστα—, τότε θά μπορέσω νά κρατήσω τὸν γεωργικὸν πληθυσμὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα, μὲ ἕνα εἰσόδημα τὸ ὅποῖον μπορεῖ νά μή εἶναι ἰσοδύναμον, ἀλλ' εἶναι ἀνεκτόν, διὰ νά μείνουν ἐδῶ οἱ ἀγρόται, τὰ 4, 5 ἢ 10 χρόνια πού μοῦ χρειάζονται μέχρις ὅτου ἀναπτυχθῇ ἡ ἄλλη, ἡ μεγάλη βιομηχανία.

Καὶ ὁ δεύτερος τομεὺς εἶναι ἡ βιοτεχνία, κύριοι, καὶ ἡ μικρὰ βιομηχανικὴ ἐπιχείρησις. Οἱ βιοτέχναι θά σώσουν τὴν Ἑλλάδα εἰς αὐτὴν τὴν κρίσιμη μάχην καὶ οἱ μικροὶ ἐπιχειρηματίαι. Δέν ὑποτιμῶ τὸν ρόλον τῶν μεγάλων. Ἀπαγε τῆς βλασφημίας. Οἱ μεγάλοι ἐργάζονται διὰ τὸ μέλλον, ἀλλ' αὐτὴν τὴν κρίσιμον στιγμὴν, ἐκεῖνοι πού θά δώσουν τὴν μάχην πραγματικῶς εἶναι αὐτὰ τὰ δύο σκέλη: ἡ γεωργικὴ βιομηχανία καὶ ἡ βιοτεχνία— ἡ μικρὰ βιομηχανικὴ ἐπιχείρησις. Αὐταὶ μποροῦν νά μοῦ ἀπασχολήσουν πληθυσμὸν καὶ ~~ἐπί~~ αὐτὰς τὸ Κράτος πρέπει νά στρέφῃ, πρωτίστως, τὴν προσοχὴν του, ὅχι μὲ λόγους καὶ μὲ εὐχολόγια, ἀλλὰ μὲ συγκεκριμένα καὶ ἀπλᾶ μέτρα πραγματικῆς βοήθειας.

Καὶ εἰς τὴν προσπάθειαν αὐτὴν πρέπει καὶ ὁ Ἰπουργὸς καὶ ἡ Κυβέρνησις, ἀλλὰ καὶ ὑμεῖς νά ἔχετε ὑπ'ὄψιν σας ἕνα πρᾶγμα: ὅτι τὸ μέγιστον μέρος τῆς προσοχῆς πρέπει νά στραφῇ πρὸς τὴν παραμεθόριον. Ἡ παραμεθόριος πρέπει νά εἶναι ἀπὸ ἐδῶ καὶ ἔμπρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἀμερίστου μας ἐνδιαφέροντος, ἐνός ἐνδιαφέροντος, μιᾶς στοργῆς ἀλλὰ καὶ ἀγωνίας, ὅση οὐδεμία ἄλλη περίπτωσις ἐπιβάλλει. Διότι ἡ αἱμορραγία ἡ πληθυσμιακὴ εἰς τὴν παραμεθόριον ἔχει φθάσει τὴν ἑκτασίαν

έθνικοῦ, πραγματικῶς, κινδύνου. Ὁρισμένα νομοί κινδυνεύουν νά ἀλλοιωθοῦν φυλετικῶς. Τούς ξέρετε. Ἐλλά καί μερικά νησιά κινδυνεύουν νά ἀδειάσουν. Καί ἡ φύσις δέν ἀνέχεται κενθά πληρωθοῦν τά κενά ἀπό ἄλλους, ἐάν δέν ἀντιδράσωμεν ἐγκαίρως.

Κύριοι, ἐτελείωσα, διότι δέν μοῦ ἐπιτρέπεται νά εἰσελθῶ εἰς περισσοτέρας λεπτομερείας. Νομίζω ὅτι ἀπό ὅσα σᾶς εἶπα, θά φύγετε ἀπό ἐδῶ μέ τήν ἀνησυχίαν τῆς ἀποστολῆς τῆς γενεᾶς μας. Δέν σᾶς πέρνω διὰ σαράφηδες. Δέν σᾶς πέρνω διὰ δεκαρολόγους. Σᾶς πέρνω διὰ κοινωνικούς λειτουργούς. Ἐάν βάζετε εἰς τήν μετώπην τοῦ Ἐπιμελητηρίου " Παραγωγικαί Τάξεις " σημαίνει ὅτι δέν θεωρεῖτε τοὺς ἑαυτοὺς σας, ὡς ἀνθρώπους μέ μόνην ἀποστολήν τό οἰκονομικόν ὄφελος. Καί ! Τό κέρδος ἐμπνέει τόν ἐπιχειρηματίαν καί ἡ ζημία τόν τιμωρεῖ. Εἶμαι βέβαιος ὅτι θέλετε τό κέρδος καί ὅταν ἀποτύχετε θά θέλετε τήν ζημίαν καί δέν θά ἔρχεσθε εἰς τό Κράτος διὰ νά σᾶς τήν καλύπτει. Ἄλλά ἐφ' ὅσον τοποθετεῖται εἰς τήν μετώπην τοῦ Ἐπιμελητηρίου σας: " Παραγωγικαί Τάξεις ", σημαίνει ὅτι σεις οἱ ἴδιοι ἀνεγνώρισατε ὅτι εἴσατε κοινωνικοί λειτουργοί. Ἄπευθύνομαι ^(ἀπ' ἐμῶν) πρὸς τὰς παραγωγικὰς τάξεις, ὡς κοινωνικούς λειτουργούς. Καί θέτω ^{ἀπ' ἐμῶν} πρὸς αὐτῶν ἡμᾶς, τό πρόβλημα τῆς γενεᾶς μας, τό πρόβλημα τοῦ ^{ἐθνικοῦ} ἐθνικοῦ. Διὰ νά πῶ τὰς μεγάλας αὐτάς φράσεις, τό ἐσκίεθην πάρα πολύ. Ἄλλά, κάποτε πρέπει νά ὁμιλήσωμεν ^{ἐν ἡμεῶν ἡμεῶν ἡμεῶν} ἡμεῶς οἱ Ἕλληνας μεταξύ μας, μέ τήν ἡμότητα ^{ἐν ἡμεῶν ἡμεῶν ἡμεῶν} τῆς πραγματικότητος. Ἐάν δέν ὁμιλήσωμεν, κατ' αὐτόν τόν τρόπον, ἀλληλοεμπαιζόμεθα καί ἐνεργοῦμεν ὡς στρουθοκαμήλους. Εἶμαι βέβαιος, εἶμαι ἀπολύτως πεπεισμένος, ὅτι ἡ γενεά μου δέν εἶναι γενεά στρουθοκαμήλων. Ὅτι οἱ Ἕλληνας θά ἀκούσουν τήν καμπάνα, τήν φωνήν τῆς μόρας, καί θά φανοῦν ἀντάξιοι τῆς ἀποστολῆς των καί εἰς αὐτήν τήν κρίσιμον στιγμήν τῆς ἱστορίας μας.

Επιμελητήριο
Εὐαγγελίου

Μέ αυτήν τήν πεποίθησιν, μέ αυτήν τήν αίσιοδοσίαν, μέ αυτήν τήν άναμονήν του νέου Έλληνικοϋ θαύματος, σās έκφράζω καί πάλιν τήν εύγνωμοσύνην μου, διότι συνεκεντρώθητε έδώ νά μέ άκούσετε, νά άκούσετε τήν γραμμήν τής νέας δημοκρατικής έλληνικής Κυβερνήσεως. Σās εύχαριστώ. (Χειροκροτήματα).

